

O BEZBJEDNOSTI PRILIKOM KORIŠĆENJA AZBESTA

Generalna konferencija Međunarodne organizacije rada, sazvana u Ženevi od strane Administrativnog savjeta Međunarodnog biroa za rad, 04. juna 1986. godine na svom 72. zasjedanju.

imajući u vidu odgovarajuće konvencije i međunarodne preporuke za rad, a posebno Konvenciju i Preporuku o profesionalnom radu, 1984. god.; Konvenciju i Preporuku o radnoj sredini (zagađivanje vazduha, buka i vibracije), 1977. god.; Konvenciju i Preporuku o bezbjednosti i zdravlju radnika, 1981. god.; Konvenciju i Preporuku o zdravstvenim službama na radu, 1985. god.; listu profesionalnih bolesti revidiranu 1980. god., u prilogu Konvencije o davanjima u slučajevima nesreće na radu i profesionalnih bolesti, 1964. god., kao i Zbirku praktičnih uputstava o bezbjednosti prilikom korištenja azbesta, koju je objavio Međunarodni biro za rad 1984. god., kojima se utvrđuju principi nacionalne politike i akcije na nacionalnom planu,

pošto je odlučila da usvoji različite prijedloge u vezi sa bezbjednošću prilikom korištenja azbesta (ovo pitanje je četvrta tačka dnevnog reda zasjedanja), usvaja 24. juna 1986. godine preporuku pod nazivom Preporuka o azbestu, 1986. godine.

I. POLJE PRIMJENE I DEFINICIJE

1. (1) Odredbe Konvencije o azbestu, 1986. godine, i ove preporuke trebalo bi da se primjenjuju na sve aktivnosti sa rizikom izlaganja radnika azbestu prilikom obavljanja dužnosti.

(2) Mjere je potrebno preduzimati u skladu sa zakonodavstvom i nacionalnom praksom radi obezbjeđivanja odgovarajuće zaštite za slobodne radnike onako kako je to predviđeno Konvencijom o azbestu, 1986. god. i ovom preporukom.

(3) Zapošljavanje mladih ljudi koji imaju manje od 18 godina na poslovima sa rizikom od profesionalnog izlaganja azbestu trebalo bi da bude predmet posebne pažnje, shodno onome što nadležni organi u tom smislu budu predvidjeli.

2. Poslovi sa rizikom profesionalnog izlaganja azbestu trebalo bi da obuhvataju, prvenstveno:

- a) radove na ekstrakciji i obradi minerala koji sadrže azbest;
- b) proizvodnju materijala ili proizvoda koji sadrže azbest;
- c) korištenje ili primjenu proizvoda koji sadrže azbest;
- d) vađenje, popravljanje i održavanje proizvoda koji sadrže azbest;
- e) rušenje ili popravljanje postrojenja ili instalacija koje sadrže azbest;
- f) transport, skladištenje i rukovanje azbestom ili materijalima koji sadrže azbest;
- g) ostale aktivnosti sa rizikom od izlaganja azbestnoj prašini koja lebdi u vazduhu.

3. U smislu ove preporuke:

a) pod terminom „azbest“ podrazumijeva se vlaknasti oblik mineralnih silikata koji pripadaju metamorfnim stijenama iz grupe serpentina, odnosno hrizotila (bijeli azbest) i grupe amfibola, odnosno aktinolita, amozita (smeđi azbest, kuminrtonit-grunerit), antofilita, krocidolita (plavi azbest) i tremolita ili svaka mješavina koja sadrži jedan ili više od ovih minerala.

b) pod terminom „azbestna prašina“ podrazumijevaju se čestice azbesta koje lebde u vazduhu ili deponovane čestice azbesta koje mogu da lebde u vazduhu ili deponovane čestice azbesta koje mogu da lebde u vazduhu na radnom mjestu;

c) pod terminom "azbestne prašine koje se udišu" podrazumijevaju se vlakna azbesta čiji je prečnik niži od 3 mikrometra, a odnos dužina-prečnik viši od 3:1. Za mjerenje će se uzeti u obzir samo vlakna čija je dužina veća od 5 mikrometara;

d) pod terminom „izlaganje azbestu“ podrazumijeva se izlaganje na radnom mjestu vlaknima azbesta koja se udišu, odnosno azbestnoj prašini koja lebdi u vazduhu bez obzira na to da li ona vode porijeklo od azbesta ili minerala, materija, odnosno proizvoda koji sadrže azbest;

e) pod terminom „radnici“ podrazumijevaju se članovi proizvodnih kooperativa;

f) pod terminom „predstavnici radnika“ podrazumijevaju se predstavnici radnika koji se na osnovu zakonodavstva i nacionalne prakse smatraju takvim, u skladu sa Konvencijom o predstavnicima radnika, 1971. god.

II. OPĆI PRINCIPI

4. Propisane mjere uz primjenu člana 3. Konvencije o azbestu trebalo bi da budu koncipirane tako da se primjenjuju na različite rizike profesionalnog izlaganja azbestu u svim privrednim granama i da budu izgrađene vodeći striktno računa o čl. 1. i 2. Konvencije o profesionalnom raku, 1974. god.

5. Nadležni organ bi trebalo periodično da preispita propisane mjere vodeći računa o Zbirci praktičnih uputstava o bezbjednosti prilikom korištenja azbesta, koju je objavio Međunarodni biro rada, o drugim zbirkama uputstava i vodičima koje Međunarodni biro rada može da izradi, zaključcima sa sastanaka eksperata, koje on može da sazove, kao i o informacijama dobijenim iz drugih nadležnih organizacija iz oblasti azbesta i materijala koji služe kao zamjena.

6. Radi primjene odredaba ove preporuke, nadležni organ bi trebalo da razvija aktivnost poslije konsultacija sa organizacijama koje u najvećoj mjeri predstavljaju poslodavce i radnike.

7. (1) Poslodavac bi trebalo, uz konsultovanje i saradnju sa zainteresiranim radnicima ili njihovim predstavnicima i vodeći računa o mišljenju nadležnih organizacija, a posebno zdravstvenih službi na radu, da primjeni sve odgovarajuće mjere za sprječavanje, odnosno kontrolisanje izlaganja azbestu.

(2) U skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i praksom, konsultacije i saradnja između poslodavca i radnika koje zapošljava mogli bi biti vođeni preko:

a) delegata radnika za bezbjednost;

b) komiteta za bezbjednost i uslove rada radnika ili paritetnih komiteta za bezbjednost i uslove na radu;

c) drugih predstavnika radnika.

8. Radnici koji se nalaze na radnom mjestu koje se dovodi u vezu sa azbestom ili drugim proizvodima koji sadrže azbest trebalo bi da, u granicama njihovih odgovornosti, prilagode svoje aktivnosti propisanim postupcima o bezbjednosti i radnim uslovima, a prije svega da koriste odgovarajuću opremu za zaštitu.

9. (1) Radnik koji se povukao iz neke radne sredine, uz razumno obrazloženje da je ona ozbiljna opasnost za njegov život, odnosno zdravlje, trebalo bi da:

a) obavijesti svog neposrednog šefa;

b) bude zaštićen od preduzimanja protumjera, odnosno disciplinskih mjera, u skladu sa nacionalnim uslovima i praksom.

(2) Nikakva štetna mjera ne bi trebalo da bude preduzeta u odnosu na radnika koji je bez zadnje namjere, uputio žalbu na ono što je smatrao prekršajem propisanih odredbi, odnosno ozbiljnim nedostatkom mjera koje je preduzeo poslodavac u oblasti bezbjednosti, zdravlja radnika i radne sredine.

III. MJERE ZA SPRJEČAVANJE I ZAŠTITU

10. (1) Nadležni organ bi trebalo da obezbjedi sprječavanje i kontrolu izlaganja azbestu tako što će propisati odgovarajuće stručne kontrole i radne metode, uključujući uslove rada na radnom mjestu, što obezbjeđuje maksimalnu zaštitu radnika.

(2) Nadležni organ bi trebalo da, na osnovu nivoa izlaganja i okolnosti i uslova koji vladaju na radnom mjestu, periodično utvrđuje, u svjetlu naučnih istraživanja i tehnološkog napretka:

a) vrste azbesta i proizvoda koji sadrže azbest, a čije bi korištenje trebalo da bude podvrnuto odobravanju, kao i radne postupke koji treba da budu, također, podvrgnuti izdavanju odobrenja;

b) vrste azbesta i proizvoda koji sadrže azbest, čije bi korištenje trebalo da bude ili u potpunosti ili djelimično zabranjeno, i radne postupke u kojima bi korištenje azbesta ili pojedinih vrsta azbesta ili pojedinih proizvoda koji sadrže azbest trebalo da bude zabranjeno.

(3) Zabrana, odnosno odobrenje za korištenje pojedinih vrsta azbesta ili pojedinih proizvoda koji sadrže azbest i njihova zamjena drugim supstancama trebalo bi da se zasnivaju na naučnoj procjeni rizika koji oni predstavljaju za zdravlje.

11. (1) Nadležni organ bi trebalo da podstakne istraživanje o tehničkim i zdravstvenim problemima u vezi sa izlaganjem azbestu, materijalima koji služe kao zamjena i alternativnim tehnologijama.

(2) Nadležni organ bi trebalo da podstiče istraživanje i razvoj koji se odnose na proizvode od azbesta, druge materijale za zamjenu i alternativne tehnologije koje su bezopasne ili manje škodljive, radi eliminisanja ili smanjivanja rizika za radnike.

12. (1) Tamo gdje je to potrebno za zaštitu radnika, nadležni organ bi trebalo da zahtijeva zamjenu azbesta materijalima za supstituciju kad god je to moguće.

(2) Prije nego što budu prihvaćeni za korištenje u nekom postupku, svi eventualni materijali za supstituciju trebalo bi da budu predmet veoma brižljive procjene zbog njihovih eventualno škodljivih posljedica po zdravlja. Zdravlje radnika izloženih ovim materijalima trebalo bi kontrolisati na kontinuiran način, ako se to smatra neophodnim.

13. (1) Nadležni organ bi trebalo da, radi obezbjeđivanja stvarnog poštivanja nacionalnog zakonodavstva, propiše obavještenja koja bi morala da se nalaze u prilogu službene dostave o korištenju azbestu, onako kako je to predviđeno članom 13. Konvencije o azbestu, 1986. god.

(2) Ova obavještenja bi trebalo prvenstveno da obuhvate:

a) vrstu i količinu korištenog azbesta;

b) preduzete poslove i postupke;

c) izrađene proizvode;

d) broj radnika izloženih djelovanju azbesta, nivo i učestalost izlaganja;

e) mjere za sprječavanje i zaštitu koje se preduzimaju radi primjene nacionalnog zakonodavstva;

f) sve ostale informacije potrebne za očuvanje zdravlja radnika.

14. (1) Uništavanje dijelova postrojenja i uređaja koji sadrže izolovane materijale pretvorljive u azbest i eliminisanje azbesta iz objekata, odnosno postrojenja u kojima se nalazi, trebalo bi da podliježe dozvoli koja bi morala da bude izdavana samo poslodavcima, odnosno preduzimačima koje nadležni organ smatra kvalifikovanim za izvršavanje takvih poslova u skladu sa odredbama ove preporuke.

(2) Poslodavac, odnosno preduzimač bi morao biti obavezan da prije rušenja, odnosno uklanjanja postrojenja napravi radni plan u kome bi se precizirale mjere koje je potrebno preduzeti prije nego što se otpočne sa radovima, i to prije svega one čiji je cilj da:

a) obezbijede svu potrebnu zaštitu za radnike;

b) ograniče ispuštanje azbestne prašine u vazduh;

c) omoguće informisanje radnika, koji bi mogli da budu pogođeni oslobađanjem azbestne prašine u vazduhu, o općim postupcima i opremi koju treba koristiti, kao i mjerama budnosti o kojima treba da vode računa;

d) predvide eliminisanje otpadaka sa sadržajem azbesta u skladu sa tačkom 28. ove preporuke.

(3) Povodom plana iz podtačke (2) potrebno je konsultovati radnike, odnosno njihove predstavnike.

15. (1) Svaki poslodavac bi trebalo da razradi i sprovodi, uz učešće radnika koje zapošljava, jedan program za sprječavanje i kontrolu izlaganja radnika azbestu. Ovaj program bi trebalo da bude revidiran u redovnim periodima, a u svjetlu promjena do kojih je došlo u radnom postupku i na nivou opreme koja se koristi, kao i na planu preventivnih tehnika i metoda i kontrole.

(2) Nadležni organ bi trebalo da, u skladu sa nacionalnom praksom, preduzima aktivnosti za pružanje podrške, prvenstveno malim preduzećima, u kojima nema dovoljno tehničkih mogućnosti ni znanja, u pravljenu preventivnih programa, ako postoji mogućnost izlaganja azbestu.

16. Da bi se spriječilo oslobađanje azbestne prašine u atmosferu na radnim mjestima, trebalo bi usvojiti tehničke odredbe o prevenciji od prašine, kao i odgovarajuće radne metode. Čak i ako se poštuju granice izlaganja i drugi kriterijumi o izlaganju, potrebno je preduzimati takve mjere radi smanjenja izlaganja na što je moguće razumljiviji i praktično ostvarljiv nivo.

17. Mjere koje je potrebno preduzeti radi sprječavanja i kontrolisanja izlaganja radnika azbestu i izbjegavanja bilo kakvom izlaganju trebalo bi da obuhvate, prije svega, sljedeće odredbe:

a) azbest ne bi trebalo koristiti, osim kad je moguće predvidjeti, odnosno kontrolisati rizik; u obrnutom slučaju, ako je tehnički izvodljivo, azbest bi trebalo da bude zamjenjen drugim vrstama materijala, odnosno korištenjem alternativnih tehnologija za koje je naučno dokazano da su bezopasne ili manje štetne;

b) broj lica koja rade na poslovima gdje dolazi do izlaganja azbestu i vrijeme u toku koga je to lice izloženo azbestu treba da budu svedeni na minimum potreban da se zadatak izvrši bezbjedno;

c) mašine, oprema i radne metode trebalo bi da budu korišteni tako da eliminišu, odnosno smanjuju na minimum obrazovanje azbestne prašine i, prije svega, njeno oslobađanje u radnu sredinu i uopće u čovjekovu sredinu;

d) radna mjesta na kojima, zbog korištenja azbesta, može doći do oslobađanja azbestne prašine u vazduhu trebalo bi da budu izolovana od ostalih radnih mjesta da bi se spriječilo moguće izlaganje azbestu ostalih radnika;

e) zone aktivnosti u kojima postoji izlaganje azbestu trebalo bi da budu u potpunosti omeđene i obilježene tablama sa naznakama kako bi se ograničio pristup onim licima koja ne posjeduju dozvolu za ulazak;

f) lokacija azbesta korištenog u izgradnji objekata trebalo bi da bude obilježena.

18. (1) Korištenje krocidolita i proizvoda koji sadrže ovo vlakno trebalo bi da bude zabranjeno.

(2) Nadležni organ bi trebalo da bude ovlašten da, poslije konsultacija sa organizacijama koje predstavljaju poslodavce i zainteresirane radnike izdaje potvrde o odstupanju od zabrane predviđene u podtački (1) ako zamjena nije razumna niti u praksi izvodljiva, ali pod uslovom da se preduzimaju mjere kojima se garantuje da zdravlje radnika nije ugroženo.

19. (1) Flokaža azbesta bez obzira na oblik treba da bude zabranjena.

(2) Uvođenje izolirajućih materijala pretvorljivih u azbest treba da bude zabranjeno.

(3) Nadležni organ bi trebalo da bude ovlašten da, poslije konsultacija sa organizacijama koje predstavljaju poslodavce i zainteresirane radnike, izdaje potvrde o odstupanju od zabrane predviđene u podtačkama (1) i (2) ako zamjena nije razumna niti u praksi izvodljiva, ali pod uslovom da se preduzimaju mjere kojima se garantuje da zdravlje radnika nije ugroženo.

20. (1) Proizvođači i snabdjevači azbestom, kao i proizvođači i snabdjevači proizvodima koji sadrže azbest treba da budu odgovorni za odgovarajuće stavljanje naljepnica na posude, odnosno proizvode.

(2) Nacionalnim zakonodavstvom potrebno je predvidjeti da naljepnica bude štampana na jednom ili više najrasprostranjenijih jezika u zainteresiranoj zemlji i napomenuti da posuda, odnosno proizvod sadrži azbest, da inhalacija azbestne prašine predstavlja rizik za zdravlje i da je potrebno preduzeti odgovarajuće mjere zaštite.

(3) Nacionalnim zakonodavstvom treba predvidjeti da proizvođači i snabdjevači azbestom, kao i proizvođači i snabdjevači proizvodima koji sadrže azbest moraju da izrade i dostave jednu tehničku listu u kojoj se navode sadržaj u azbestu, rizici za zdravlje i da je potrebno preduzeti odgovarajuće mjere zaštite.

21. Sistem nadzora predviđen članom 5. Konvencije o azbestu, 1986. god. treba da se zasniva na odredbama Konvencije o inspekciji rada, 1947. god. Inspekcije bi trebalo povjeriti kvalificiranom osoblju. Inspeksijske službe bi morale da od poslodavca dobiju podatke o kojima je riječ u tački 13.

22. (1) Granice izlaganja treba utvrditi pozivanjem na koncentraciju, vremenski raspoređenu, azbestne prašine koja lebdi u vazduhu, koja se istovremeno odnosi na dan od osam časova u nedelji od 40 časova, i pozivanjem na metodu prelevmana i mjerenja koja je već usvojena.

(2) Granice izlaganja bi trebalo da periodično budu revidirane i ažurirane u svjetlu tehnološkog napretka i razvoja znanja na tehničkom i medicinskom planu.

23. Postrojenja, sistemi ventilacije, oprema i zaštitni uređaji koji treba da posluže za tehničku prevenciju od azbestne prašine moraju redovno biti provjeravani i održavani u dobrom stanju za funkcionisanje.

24. Radna mjesta treba čistiti koristeći metode koje garantuju bezbjednost, i to onoliko često koliko je neophodno da bi se izbjeglo nagomilavanje azbestne prašine na površinama. Odredbe Konvencije o azbestu, 1986. god. i ove preporuke trebalo bi primjenjivati na osoblje koje se bavi čišćenjem.

25. (1) Ako nije moguće predvidjeti, odnosno na drukčiji način kontrolirati rizik od azbestne prašine koja lebdi u vazduhu, poslodavac bi trebalo da obezbijedi, održava i, po potrebi, zamijeni, bez troškova za radnike, odgovarajuću zaštitnu opremu za disanje, kao i specijalna zaštitna odijela u konkretnim slučajevima. U tim slučajevima, radnici su obavezni da koriste ovu opremu.

(2) Zaštitna oprema za disanje treba da bude u skladu sa standardima koje utvrđuje nadležni organ, da bude korištena samo kao dodatna, povremena, hitna i izuzetna mjera, a nikako da bude mjera koja će se upotrebljavati umjesto higijensko-tehničke prevencije.

(3) Ako se traži korištenje zaštitne opreme za disanje, potrebno je predvidjeti dovoljno vremena za odmor u odgovarajućim prostorima za odmaranje, imajući u vidu fizičko opterećenje koje izaziva korištenje takve opreme.

26. (1) Ako postoji mogućnost da se lična odijela radnika kontaminiraju azbestnom prašinom, poslodavac bi trebalo da, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i uz konsultaciju sa predstavnicima radnika, obezbijedi, bez naknade, odgovarajuće radno odijelo za radnika, koje on neće nositi van radnog mjesta.

(2) Poslodavac bi trebalo da radnicima pruža dovoljne informacije, i to u odgovarajućem obliku, o rizicima do kojih može doći za njegovu porodicu i druga lica ako nosi kući odijela kontaminirana azbestnom prašinom.

(3) Rukovanje raznim odijelima i specijalnim zaštitnim odijelima i njihovo čišćenje poslije upotrebe trebalo bi da se odvija pod kontrolom, u skladu sa zahtjevima nadležnog organa, a radi sprječavanja ispuštanja azbestne prašine.

27. (1) Duple garderobe, lavaboi, tuševi i mjesta za odmor, zavisno od potrebe, treba da budu stavljeni na raspolaganje radnicima izloženim azbestu.

(2) Potrebno je u okviru radnih časova obezbijediti dovoljno vremena za promjenu odijela, tuširanje i prenje poslije izlaska sa radnog mjesta u skladu sa nacionalnom praksom.

28. (1) U skladu sa zakonodavstvom i nacionalnom praksom, poslodavac bi trebalo da ukloni otpatke koji sadrže azbest, tako da nema rizika niti za zdravlje tih radnika, uključujući radnike koji manipuliraju otpacima od azbesta, niti za zdravlje stanovništva koje živi u neposrednoj blizini preduzeća.

(2) Potrebno je da nadležni organ i poslodavci preduzimaju odgovarajuće mjere, kako bi se spriječilo zagađenje čovjekove sredine uopće, od azbestne prašine ispuštene sa radnih mjesta.

IV. BRIGA O RADNOJ SREDINI I ZDRAVLJU RADNIKA

29. U slučajevima koje utvrdi nadležni organ, poslodavac će preduzeti odredbe za sistematsku kontrolu koncentracije azbestne prašine koja lebdi u vazduhu na radnim mjestima, trajanja i stepena izloženosti radnika azbestu i kontrolu zdravlja radnika.

30. (1) Stepenu izloženosti radnika azbestu treba da bude izmjeren i obračunat kao prosječna koncentracija vremenski raspodijeljena, i to u odnosu na dati referentni period.

(2) Uzimanje uzorka i mjerenje koncentracije azbestne prašine koja lebdi u vazduhu treba da budu povjereni kvalificiranom osoblju koje će primjenjivati metode koje je odobrio nadležni organ.

(3) Učestalost i značaj uzimanja uzorka i mjera treba da bude u funkciji stepena rizika i promjena do kojih je došlo u radnom postupku, odnosno ostalih okolnosti.

(4) Prilikom procjene rizika, nadležni organ bi trebalo da uzme u obzir rizik koji se javlja kod svih dimenzija azbestnih vlakana.

31. (1) Radi sprječavanja bolesti i funkcionalnih oštećenja u vezi sa izlaganjem azbestu, svi radnici koji se nalaze na radnom mjestu izloženom azbestu trebalo bi da se podvrgnu:

a) medicinskom pregledu prije nego što dođe do oštećenja;

b) periodičnom medicinskom pregledu, i to u odgovarajućim intervalima;

c) ostalim testovima i pretragama, posebno rentgenskom snimanju toraksa i respiratornim funkcionalnim pregledima potrebnim zbog kontrole stanja zdravlja, imajući u vidu profesionalni rizik, ali i zbog ranog otkrivanja bolesti koje prouzrokuje azbest.

(2) Intervale između medicinskih pregleda treba da utvrdi nadležni organ, imajući u vidu nivo izlaganja i zdravstveno stanje radnika s obzirom na profesionalni rizik.

(3) Nadležni organ treba da kontroliše da se ove mjere preduzimaju u skladu sa zakonodavstvom i nacionalnom praksom kako bi radnici i poslije odlaska sa radnog mjesta na kome su bili izloženi azbestu mogli biti podvrgavani odgovarajućim medicinskim pregledima.

(4) Pregledi, testovi i pretrage predviđeni pod tačkama (1) i (3) treba, koliko god je to moguće, da budu obavljani u toku radnog vremena i bez naknade za radnika.

(5) Ako rezultati testova, odnosno medicinskih ispitivanja pokažu kliničke, odnosno prekliničke efekte, potrebno je preduzeti mjere za sprječavanje, odnosno smanjivanje izlaganja radnika ovoj supstanci i spriječiti veće pogoršanje njegovog zdravlja.

(6) Rezultate medicinskih pregleda treba koristiti za utvrđivanje stanja zdravlja u odnosu na izlaganje azbestu i ne bi smjeli da se koriste za diskriminaciju radnika.

(7) Rezultati medicinskih pregleda treba da se koriste za obezbjeđivanje premještaja radnika na radno mjesto koje odgovara njegovom zdravstvenom stanju.

(8) Radnici koji podliježu kontroli zdravstvenog stanja treba da imaju:

a) pravo na poštovanje povjerljivog karaktera njihovih ličnih i medicinskih dokumenata;

b) pravo na potpuno i detaljno obavještenje o ciljevima i rezultatima kontrole;

c) pravo na odbijanje primjene medicinskih metoda koje bi mogle da predstavljaju povredu njihovog tjelesnog integriteta.

32. Radnici bi trebalo da budu informirani u dovoljnoj i odgovarajućoj mjeri, u skladu sa nacionalnom praksom, o rezultatima medicinskih pregleda i da prime pojedinačne savjete u vezi sa njihovim zdravljem i radnim mjestom na kome se nalaze.

33. Kad zdravstvena kontrola omogući da se utvrdi postojanje profesionalne bolesti koju je prouzrokovao azbest, ovo oštećenje treba prijaviti nadležnom organu u skladu sa zakonodavstvom i nacionalnom praksom.

34. Ako se zbog medicinskih razloga amatra da radnika ne bi trebalo poslati na radno mjesto na kome je stalno izložen azbestu, trebalo bi učiniti sve, shodno nacionalnoj praksi i konkretnim uslovima, da se radniku obezbijedi drugo radno mjesto.

35. Nacionalnim zakonodavstvom treba da se predvidi obeštećenje za radnike koji se razbole ili su pogođeni nekim funkcionalnim oštećenjem zbog profesionalnog izlaganja azbestu, u skladu sa Konvencijom o davanjima prilikom nesreće na radu i profesionalnih bolesti, 1964. god.

36. (1) Izvodi iz kontrole radne sredine treba da se čuvaju najmanje trideset godina.

(2) Izvodi iz kontrole izlaganja radnika, pojedini elementi iz njihovih medicinskih dokumenata koji se odnose na rizik od oštećenja zdravlja zbog izlaganja azbestu, kao i torakalni rentgenski snimci treba da se čuvaju najmanje trideset godina poslije odlaska radnika sa radnog mjesta na kome je bio izložen azbestu.

37. Zainteresirani radnici, njihovi predstavnici i inspeksijske službe treba da imaju pristup izvodima iz kontrole radne sredine.

38. U slučaju zatvaranja nekog preduzeća ili poslije prestanka radnog odnosa nekog radnika, izvodi i informacije koje se čuvaju u skladu sa primjenom tačke 36. treba da budu deponovani u skladu sa uputstvima nadležnog organa.

39. U skladu sa Deklaracijom tripartitnih principa o multinacionalnim preduzećima i socijalnoj politici koju je usvojio Administrativni savjet Međunarodnog biroa rada, nacionalno ili multinacionalno preduzeće koje obuhvata više od jedne zgrade obavezno je da, bez diskriminacije, preduzme mjere bezbjednosti radi prevencije i kontrole rizika za zdravlje zbog profesionalnog izlaganja azbestu i da bi zaštitilo radnike od ovih rizika u svim njegovim objektima bez obzira na mjesto ili zemlju u kojoj se nalaze.

V. INFORMIRANJE I OBRAZOVANJE

40. Nadležni organ treba da preduzme mjere radi unaprjeđenja obrazovanja i informiranja svih zainteresiranih lica za prevenciju i kontrolu rizika koju za zdravlje predstavlja profesionalno izlaganje azbestu, kao i za zaštitu od ovih vrsta rizika.

41. Nadležni organ treba da, uz konsultaciju sa organizacijama koje predstavljaju u najvećoj mjeri poslodavce i zainteresirane radnike, izrade odgovarajuće didaktičke vodiče namijenjene poslodavcima, radnicim i ostalim licima.

42. Poslodavac treba da vodi računa o tome da radnici koji se mogu izložiti azbestu dobijaju, bez ikakve naknade, obrazovanje i periodična uputstva na jednom jeziku i na način koji će im omogućiti da lako shvate efekte izlaganja po zdravlje, mjere namijenjene prevenciji i kontroli izlaganja azbestu i, prije svega, odgovarajuće radne metode koje obezbjeđuju sprječavanje i kontroliranje stvaranja i ispuštanja azbestne prašine u vazduh, kao i korištenje kolektivne i individualne zaštitne opreme koja im se stavlja na raspolaganje.

43. Potrebno je, u okviru obrazovnih mjera, posebnu pažnju posvetiti izuzetnom riziku po zdravlje radnika od kombinacije puštanja i izlaganja azbestu.

44. Organizacije poslodavaca i radnika treba da preduzimaju konkretne mjere da bi saradivale i doprinosile izradi programa za obrazovanje, informiranje, sprječavanje, kontrolu i zaštitu u vezi sa profesionalnim i rizicima od izlaganja azbestu.